

Піддубна Д. С.,
кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 3
Донецького юридичного інституту
Міністерства внутрішніх справ України

ОБНОВЛЕНІ ОБ'ЄКТИ ОРГАНІЧНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ПОДАЛЬШОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

NEW OBJECTS OF ORGANIC MANUFACTURING AS A OBJECTS OF LEGAL REGULATION

У науковому доробку через призму економічної обґрунтованості – потреби міжнародного ринку – визначено об'єкти, які мають характер застосовуваного у здійсненні органічного господарювання, а також ті, які починають входити до предмета органічних відносин і мають потенціал до такого включення. Визначена першочергова нормативно-правова база, що підлягає застосуванню та визначено подальші напрями наукового пошуку.

Ключові слова: об'єкти, органічне господарювання, правове регулювання, вермикультура, галузі органічного виробництва, економічне обґрунтування.

В научном исследовании через призму экономической обоснованности – потребности международного рынка – определены объекты, которые имеют характер применяемых в осуществлении органического хозяйствования, а также те, которые начинают входить в предмет органических отношений и имеют потенциал к такому включению. Определена первоочередная нормативно-правовая база, подлежащая применению, определены дальнейшие направления научного поиска.

Ключевые слова: объекты, органическое хозяйство, правовое регулирование, вермикультура, отрасли органического производства, экономическое обоснование.

In a scientific study through the prism of economic feasibility – the needs of the international market – identified objects that have the character used in the implementation of organic farming, and those who are beginning to enter into the subject of organic relations and have the potential for such inclusion. The primary regulatory and legal framework to be applied was determined, further directions of scientific research were determined.

Key words: objects, organic farming, legal regulation, vermiculture, organic production, economic justification.

Постановка проблеми. Органічне господарювання – комплексний інститут правового регулювання, який поєднує норми значної кількості галузей права. Проте основним таким вид господарювання стає для екологічного напрямку. А вже зміст відносин у сфері здійснення такого господарювання визначається різними суб'єктами, а ще більшого розширення набуває його об'єктний склад. Безпосередня специфічність ведення органічного напрямку господарювання пов'язана з використанням природних ресурсів, які у відносинах, що виникають і становитимуть об'єкт правового регулювання, характеризуються екологічною спрямованістю.

Склад об'єктів, які можливо використовувати в органічному господарюванні піддається розширенню, а отже, виникає потреба у приведенні відносин до злагодженого механізму роботи. Така позиція визначає потребу правового забезпечення ведення безпосередньо органічного господарювання, а також визначення тих правових режимів, за якими повинні використовуватися ті чи інші об'єкти. Саме визначені аспекти становлять актуальність наукового пошуку.

Важливість наукового дослідження пояснюється також тим фактом, що теоретична основа у сфері здійснення органічного господарювання має велике практичне значення. А вже у практичному житті усе більшого поширення набуває зазначений напрям виробництва. І якщо темп збільшення визначається для України, то на міжнародному рівні такий напрям

характеризується тривалістю існування. Своє функціонування має також ринок органічного господарювання для країн третього світу. Проте стати належним учасником міжнародних відносин і торгівельних у секторі органічного виробництва потребує вжиття ряду чинників. Серед них необхідно виділити, перш за все, економічний, по-друге – правовий, який і має враховувати та врегульовувати суспільні відносини з обґрунтуванням їхньої економічності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безперечно, наукові напрацювання в царині наукової площини щодо органічного виробництва знайшли своє місце висвітлення проблемних аспектів. Однак вони мають більш узагальнений характер і визначають переважно загальні підстави саме до органічного виробництва. Проте виробництво становить більш звужений підхід ніж господарювання, що становить систему взаємопов'язаних елементів. Науковий доробок спрямовується на висвітлення розширених елементів в органічному виробництві об'єктивної сторони. А серед досліджень науковців можна зазначити праці економічно-правового характеру, зокрема, таких авторів, як Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова, С.І. Бугера, В.М. Єрмоленко, Т.О. Коваленко, К.А. Кондратьєва, В.М. Корнієнко, Н.В. Кравець, П.Ф. Кулинич, Т.В. Курман, С.О. Лушпаєв, С.І. Марченко, О.Л. Мініна, В.О. Мельник, Т.К. Оверковська, С.М. Романко, О.М. Савельєва, Я.О. Самсонова, А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, О.М. Туєва та інші.

Мета статті. Розгляд тематики дослідження передбачає розгляд об'єктивної сторони суспільних відносин в органічному господарюванні з урахуванням міжнародних тенденцій і напрямів можливого розгляду в Україні, з визначенням напрямку встановлення відповідних правових режимів.

Виклад основного матеріалу. Об'єкт – це завжди те, що сприяє виникненню будь-яких суспільних відносин. Звичним для розгляду є обговорення того, що відбувається використання природних ресурсів у господарській діяльності, серед яких прийнято визначати земельні, водні ресурси, рослинний і тваринний світ, атмосферне повітря. Проте такий підхід сьогодні є досить звуженим і передбачуваним у законодавстві, але беручи до уваги світові позиції, і кліматичні, географічні для України, він потребує свого розширення та розроблення як мінімум підзаконних нормативно-правових актів, з визначенням обґрунтування для подальшого законодавчого закріплення.

Окрім того, розширення об'єктів визначається світовим попитом на певний вид продукції. Зазначена позиція обов'язкова до врахування з метою виготовлення тієї продукції, яка має попит, а значить – становить забезпечення такого сегменту, як забезпечення ринку збуту, що має місце до проблемної характеристики, з якою зіштовхуються суб'єкти господарської діяльності. Окрім того, такий підхід буде відповідати світовим вимогам щодо секторального розподілу ринків збуту.

Констатуючи вище про земельні ресурси, водні ресурси, повітря, рослинні та тваринні ресурси, потрібно враховувати і питання щодо дикоросів, ягід, комах, грибів, а також серед рослинного світу так званих бур'янів, які за своїми властивостями становлять предмет здійснення лікарської справи тощо. Однак, перш ніж ставити питання розгляду правового регламентування їхнього безпосереднього використання в господарській діяльності, необхідно розглянути їхній економічний складник. Саме завдяки останньому буде визначатися безпосереднє їхнє використання, а значить – виникають підстави для майбутнього правового регулювання.

Окрім того, позиція економічного впливу та економічної підтримки має розглядатися через участь держави. При цьому її роль має відбуватися з урахуванням вимог внутрішнього ринку та зовнішнього, забезпечувати підтримку ряду інвестиційних проєктів, здійснювати політику щодо експорту виготовленої продукції, захист внутрішнього ринку від імпортованої продукції, забезпечення пільгових режимів до певних видів діяльності та від об'єкта відносин. Зазначене відповідає усталеним світовим вимогам і ринковим відносинам, характеризує країну з розвинутою економічною стороною.

Суб'єктивний склад сприяє розмежуванню природних ресурсів, які підлягають використанню. У цьому напрямі позитивним для України упродовж 2017–2018 років можна визначити зародження, становлення ряду оновлених суб'єктів, які є представниками малого та середнього класу у сфері органічного господарювання. У деяких випадках таке виробни-

цтво почали запроваджувати чи розширювати юридичні особи. При цьому виробництво такої продукції може мати як стовідсотковий процес виробництва, так і «специфічне» виробництво. Підтвердженням цьому можна навести таке: «... ікра равліків: на Дніпропетровщині виробляють один з найдорожчих світових делікатесів <...> вартість такої кашки за сто грамів стартує від ста п'ятдесяти доларів. <...> розкупувають гурмани з Європи і США» [1]. Водночас потрібно пам'ятати про екологічність продукту, а значить – термін його зберігання, який у цьому випадку становить приблизно близько 2 місяців. Згідно з даними іншого сайту, щодо цього виду продукції декларується про її вартість починаючи від 300 євро за 100 г [2].

Економічний розвиток визначає у 2018 році також налагодження співпраці з Канадою щодо експорту яблучного соку, чому сприяло укладення угоди про вільну торгівлю між Канадою та Україною, що спричинило скасування 98 % мит на українські товари [3].

Визначається також процес експорту української телятини: «... главным импортером украинской свежей и охлажденной говядины стала Беларусь. За Беларусью следует Турция (2,01 тыс. т на \$5,9 млн). Замороженную говядину экспортировали в Казахстан (на \$18,9 млн), Азербайджан (на \$16,5 млн) и Беларусь (на \$15,1 млн). Экспорт в эти страны составил 6,19 тыс. т, 5,39 тыс. т и 4,94 тыс. т замороженной говядины соответственно. Украина в период с января по ноябрь 2018 года отправила на экспорт 38,07 тыс. т свежего и замороженного мяса КРС. Такой показатель равен экспорту за аналогичный период 2017. При этом на внешние рынки поставлено 14,3 тыс. т свежей или охлажденной говядины (январь – ноябрь 2017 года – 10,98 тыс. т) и 23,7 тыс. т замороженной говядины (январь – ноябрь 2018 года – 26,88 тыс. т). <...> португальские инвесторы планируют построить под Тернополем мясокомбинат» [4].

Розширення асортименту та ринків збуту здійснюють юридичні особи України у сфері органіки. Зокрема, «Органік Мілк» планує ввести до обігу нові види йогурту та нові види твердих сирів, а продаж здійснювати, насамперед, до Саудівської Аравії та здійснювати пошук нових ринків збуту, на які поставляти 20 % обсягів виробництва, оскільки нині продукція підприємства постачається до Йорданії та Об'єднаних Арабських Еміратів [5].

Позитивним напрямом щодо міжнародної торгівлі можна назвати ситуацію, за якою Туреччина продовжила квоти на імпорт живої великої рогатої худоби, овець і кіз, а також м'яса цих тварин, що визначається нульовими митними ставками для виходу та закріплення на ринку Турецької Республіки та третіх країн [6]. У чомусь визначальною стала ситуація з приводу імпорту українського десертного яблука на свіжі ринки Польщі, адже відомо, що Польща сама здійснює експорт яблук по світі. Окрім того, у цьому напрямі Польща посідає третє місце після ринків Болгарії та Швеції, до яких також екпортується українське яблуко [7].

Напрямок експорту стосується також щодо кролів, яких за планом відповідного господарства планується експортувати до мусульманських країн, та які сьогодні уже пройшли сертифікацію «халаль» [8].

Позитивна тенденція у сфері нарощування експорту відбувається щодо заморожених ягід. За даними керівництва Української плодово-овочевої асоціації: «Станом на кінець грудня було експортовано 37,4 тис. т заморожених ягід, що на 34 % перевищувало показники попереднього сезону. При цьому за весь попередній сезон було експортовано 38,2 тис. т, тому рекорд експорту за сезон вже точно буде оновлено за підсумками січня 2019 року. <...> Уже за підсумками січня 2019 року загальний експорт заморожених ягід з України за поточний сезон вперше в історії перевищить 40 тис. т. При цьому за підсумками всього сезону експорт заморожених ягід може перевищити 50 тис. т. <...> З урахуванням обсягів експорту свіжих ягід загальний обсяг експорту може досягти навіть 60 тис. т, а загальна виручка від експорту свіжих і заморожених ягід уперше наблизиться до \$100 млн <...> розвиток ягідного бізнесу в Україні тільки починається, і перспективи у нас величезні, особливо по голубиці, малині, ожині і суниці садової» [9].

Певною дивиною для України стало запровадження невеликими господарствами такого виду діяльності, як вермикультура, що протягом тривалого часу застосовувана у Сполучених Штатах Америки та безпосередньо пов'язана з виробництвом екологічно чистої чи органічної продукції, сировини і т. д. Вермикультура передбачає три форми своєї реалізації, а саме: розведення черв'яків для продажу їхнього маточного поголів'я; виробництво біогумусу – натурального добрива, що містить велику кількість ферментів, вітамінів та амінокислот; переробка надлишку черв'яків, які виникають під час розмноження, на суху біомасу, що йде як добавки до класичних кормів для підкормки домашньої птиці [10].

Позитивні показники складаються також щодо експорту соняшникової олії за статистичними даними 2018 року [11]. Представники Міністерства аграрної політики і продовольства України констатують: «Зовнішньоторговельний оборот аграрними і харчовими товарами між Україною та країнами ЄС за результатами січня – листопада 2018 року збільшився на \$778,6 млн і становить \$8,01 млрд. Український аграрний експорт в країни Євросоюзу збільшився на \$362,3 млн і досяг \$5,6 млрд <...> вже кілька років поспіль до ТОП-5 ключових торговельних партнерів України у сфері АПК серед країн ЄС входять Нідерланди, до яких за 11 місяців 2018 року було експортовано української продукції АПК на суму \$995,3 млн, Польща – \$602,1 млн, Німеччина – \$584,2 млн, Іспанія – \$882,6 млн, Італія – \$669,5 млн <...> За структурою аграрного і харчового експорту на ринки ЄС можна виділити п'ятірку ключових позицій, завдяки яким відбулося зростання у 2018 році. Це – кукурудза, ріпак, м'ясо та харчові субпродукти птиці, пшениця, овочі бобові сушені <...> до ТОП-10 товарних груп, які експортувалися

в країні ЄС в січні – листопаді 2018 року, – зернові злаки (кукурудза, пшениця, ячмінь, сорго тощо) – \$1,8 млрд; насіння олійних культур (насіння ріпаку, соєві боби, насіння соняшнику, насіння інших олійних культур) – \$1,08 млрд; олія (соняшникова, соєва, рапсова і т. п.) – \$998,3 млн; залишки і відходи харчової промисловості (макуха та інші тверді відходи, одержані під час добування соняшникової олії, соєвої олії, відходи виробництва крохмалю, цукру і т. п.) – \$460,2 млн; м'ясо та харчові субпродукти свійської птиці – майже \$223 млн; плоди, горіхи та цедра (сирі або варені, інші горіхи і т. п.) – \$142,1 млн; овочі, рослини та коренеплоди – \$83,5 млн; шкіра зі шкур великої рогатої худоби, овець, ягнят та інших тварин – \$81,1 млн; вироби із зерна та хлібних злаків – \$73,6 млн; мед – \$66,5 млн» [12].

Відбувається також нарощування показників щодо поставок соєвої олії. Наприклад: «За перший сезон 2018/19-ого, який розпочався у вересні та тривав по грудень, Україна наростила поставки закордон соєвої олії. Зросли закупки вітчизняної продукції в ЄС, Індії та Алжирі. Натомість експорт до Китаю просів на 9 тис. т» [13]. Україна розвиває також вирощування волоського горіха, що дало можливість посісти шосте місце у світі: «Більше горіхів, ніж в Україні, виробляють тільки американці, мексиканці, французи, німці і перуанці. <...> щорічна потреба світового ринку в горісі зростає на 5–10 %. І йдеться не тільки про ядра, борошно і крихти, але й шкаралупу і перегородки» [14]. При цьому значна частка виробництва волоського горіху здійснюється через сільські домашні господарства [15].

Юридичні особи України здійснюють нарощування молочної продукції, а саме моцарели замороженої та тертої фасованої й поставляють на ринки арабських країн: Йорданії, ОАЕ, а виробництво характеризується так: «Фасованого молока ми виробили 55,1 тис. т, що на 3 % менше, ніж у 2017 році; кисломолочної продукції – 29,5 тис. т, що на 6 % більше, ніж роком раніше; сиру і сирного продукту – 21,6 тис. т, що на 6 % менше, ніж у 2017 році; сметани – 10,1 тис. т – на рівні попереднього року; олії – 7,5 тис. т, що на 200 т менше, ніж у 2017 році; дитячого харчування – 11,3 тис. т – на 32 % більше; вершків ультрапастеризованих – 2,65 тис. т, що на 80 % більше; сухої молочної сироватки – 11,8 тис. т» [16].

Розглядаються та починають своє запровадження оновлені види вирощування продукції, зокрема, фахівці зазначають про артишок, для якого в Україні є сприятливі кліматичні показники, а за кордоном вартість визначається так: у великому опті – 1 дол/кг; у дрібному опті – 2–4 дол/кг; у роздрібній торгівлі – 50 дол/кг [17]. Виробники переорієнтовують своє виробництво під той вид продукції, який економічно більш вигідний та на який на світовому ринку є запит [18].

До уваги варто брати також потреби міжнародних ринків. Експерти визначають для України подальшим напрямом виробництво спаржі, адже «... за прогнозом економіста інвестиційного департаменту Продовольчої і сільськогосподарської організа-

ції ООН (ФАО), експортним овочем № 1 в Україні через 10 років може стати спаржа. ... Україна взагалі не експортує спаржу, а ті нечисленні виробники, які є в країні, орієнтуються здебільшого на внутрішній ринок. Хоча у світі є свій світовий ринок спаржі. Наприклад, найбільшими експортерами спаржі є Мексика, Перу і США. Мексика заробляє на експорті спаржі \$460 млн в рік, Перу – \$410 млн, а США – \$150 млн. Далі в рейтингу найбільших глобальних експортерів йдуть країни Європи: Нідерланди, Іспанія, Італія, Німеччина і Франція. Якщо Мексика майже всю спаржу експортує в США, то Перу постачає її, крім США, також у великих обсягах в Європу, а саме у Великобританію, Голландію та Іспанію. Тож можна зробити висновок, що близькість ринку збуту для успішного експорту спаржі є важливим, але не критичним фактором. Це ще раз доводять США, які експортують лише близько половини своєї спаржі в сусідню Канаду, тоді як більша частина продукції постачається також у Японію, Австралію і Європу. Для України також цікавий досвід сусідньої з нею Польщі в експорті спаржі, оскільки країна входить до 15 лідерів за її експорт у свіжому вигляді. Щорічно Польща заробляє від \$6 до \$12 млн, експортуючи спаржу переважно всього у дві країни: Німеччину і Голландію. До речі, Польща постачає все більше спаржі на ринок України. Найбільшим імпортером спаржі у світі є США, імпортуючи 230 тис. тонн продукції на \$800 млн. Інші імпортери ввозять набагато менше спаржі: Німеччина – 25 тис. т на \$100 млн і Канада – 20 тис. т на \$85 млн. До речі, Україна ввозить усього близько 50 т спаржі в рік. Але найголовніше, що цей ринок дуже швидко росте, і спаржа стає все більш популярною культурою у світі на тлі підвищення інтересу населення до правильного харчування та здорового способу життя» [19].

Позитивним напрямом є пріоритетність щодо невеликих фермерських елеваторів: «На ринку зернохосвищ зберігається тренд будівництва фермерських елеваторів із невеликим обсягом, які дозвлятимуть аграріям продавати зерно за найвищими цінами» [20].

Вартим уваги є напрям відкриття певних об'єктів в Україні. Зокрема, «... компанія UApple ввела в експлуатацію першу чергу найсучаснішого інноваційного холодильного комплексу з регульованим газовим середовищем загальною площею в 1509,5 м² і ємністю в 2400 т. Однією з особливостей холодильного сховища є можливість регулювати всі біохімічні процеси фрукта. Це означає, що яблуко протягом року збереже всю свою соковитість, свіжість і корисність. Унікальним холодильником роблять такі складники: контроль температури і вологості, регулювання вмісту кисню і вуглецю в камері, а також можливість поглинання етилену. Холодильником можна буде управляти з будь-якої точки планети, тримаючи в руках тільки смартфон» [21].

Окрім потенційного конкурента в аграрній сфері за напрямом сільськогосподарського вирощування, Україна характеризується також здобутками в галузі аквакультури. Уже зазначалось про певні досягнення,

але ще одним є розводження раків: «Сьогодні найбільш перспективним виглядає розведення австралійського червоноклешневого рака. Його переваги очевидні, адже за 6 місяців він здатний досягнути 80–100 г живої маси, тоді як річковий рак таку масу може набрати за 3–4 роки. До того ж кількість м'яса у хвості в австралійського рака становить 31 % проти 21 % у річкового рака. Цей рак хороший також тим, що він невибагливий до умов вирощування. Він може жити за низької кількості водню і навіть у стоячій воді. Взагалі природне середовище проживання цих раків – води Австралії та Нової Гвінеї. Трапляються популяції в Південній Африці, Ізраїлі та Мексиці. Найкомфортніша для них температура – 25–28° С. Вирощувати таких раків в Україні можна у два етапи: взимку – у штучному середовищі, а влітку випускати у відкриті водойми, щоб вони там дозріли» [22].

У рамках здійснення аквакультури у Львівській області визначено фінансову підтримку, що сприятиме залученню у виробництво сучасних технологій вирощування, розведенню високопродуктивного рибопосадкового матеріалу, збільшенню валового виробництва риби та забезпеченню населення області прісноводною рибною продукцією [23].

Додатковим обґрунтуванням саме такого напряму наукового вивчення можна навести таке: «На виставці «БіоФакх 2019», яка пройде у Нюрнберзі (Німеччина) в лютому, від України буде 50 агрокомпаній. Це 15 % ринку операторів органічних товарів, які сукупно представлятимуть 500 найменувань продукції. <...> Вітчизняні аграрії представили широку гаму товарів, серед яких – зернові, олійні та бобові культури, крупи та пластівці, ягоди, олії та насіння. Цей асортимент продукції забезпечує вельми добрі передумови для подальшого зростання органічного виробництва в Україні» [24].

Висновки. Отже, з вищенаведеного можна визначити розширення спектру об'єктів органічного господарювання, зокрема представниками аквасередовища, появою нових видів діяльності – вермикюльтури, окремим напрямом – плодів та ягід, зміною та суміщенням сировини з кінцевою продукцією чи товарами переробки. При цьому, безспірно, мають застосуватися ті вимоги, які існують за такими напрямами. Зокрема, закони України «Про аквакультуру» [25], «Про рослинний світ» [26], «Про тваринний світ» [27], «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» [28], «Про мисливське господарство та полювання» [29], «Про охорону атмосферного повітря» [30], «Про охорону навколишнього природного середовища» [31], «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [32] та інші. Однак оскільки йдеться саме про органічне господарство, то до безпосереднього застосування має підлягати виключно спеціальний законодавчий акт. Але, за його нормами, безліч питань залишається поза межами врегулювання, що зумовлює застосування або аналогії права, або аналогії закону. Водночас у сфері органічного виробництва характерні ознаки, які

вирізняють її серед інших видів, а на міжнародному чи рівні європейського нормативно-правового регулювання визначаються конкретні вимоги за кожним об'єктом застосування.

Отож, за Законом України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [32], під регулювання піддається лише питання земель, а все інше має бути врегульовано на рівні розроблення центральним органом виконавчої влади підзаконних нормативно-правових актів. Зазначений акт втрачає свою чинність з 2 серпня 2019 року, оскільки набуває чинності Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [33]. Згідно з ним, до визначення та регламентування підлягають питання органічної аквакультури, органічної продукції, органічного виноробства, органічне виробництво, органічне насіння і садивний матеріал, органічне рослинництво, органічне тваринництво, органічний інгредієнт, органічний корм, органічні тварини, органічний харчовий продукт, потужності. Водночас акцентується, що до застосування підлягають положення законів України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про аквакультуру», «Про ветеринарну медицину», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» та інших законодавчих актів України. Окрім того, статтею 3 визначається таке: «Відносини у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції в Україні регулюються цим Законом та виданими відповідно до нього нормативно-правовими актами, законодавством про безпечність та окремі показ-

ники якості харчових продуктів, про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин, про карантин рослин, про захист рослин, про насінництво та розсадництво, про ветеринарну медицину, про бджільництво, про аквакультуру, про виноградарство та виноробство, про охорону і використання рослинного і тваринного світу, а також земельним, лісовим, екологічним та іншим спеціальним законодавством, що регулює відносини у цій сфері» [33]. Стаття 13 передбачає перелік галузей, які включаються до органічного виробництва, а саме: рослинництво (зокрема, насінництво та розсадництво), тваринництво (зокрема, птахівництво, бджільництво), грибівництво (зокрема, вирощування органічних дріжджів), аквакультура, органічні морські водорості, органічні харчові продукти (зокрема, органічне виноробство), органічні корми, заготівля органічних об'єктів рослинного світу, а порядок (детальні правила) органічного виробництва та обігу органічної продукції затверджується Кабінетом Міністрів України.

Зважаючи на вищевикладене, подальшими науковими напрямками дослідження мають стати норми, за якими визначатимуться детальні правила щодо об'єктів органічного господарювання, а також безпосередній аналіз норм за оновленим спеціальним законодавчим актом з урахуванням тих об'єктів, які використовуються, та міжнародних і європейських вимог, оскільки розроблені відповідні директиви та конвенції у сфері органіки чітко передбачають вимоги до використовуваного об'єкта. Окрім того, під час здійснення відповідного аналізу потребою постає визначення щодо мінімізації та спрощеного характеру формування нормативно-правового акта.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кра равліків: на Дніпропетровщині виробляють один з найдорожчих світових делікатесів. URL: https://agronews.ua/nod/e/111801?fbclid=IwAR1phsah9EqLq3j66WxaVcY1_uRy5HEIHVK6rAZzsTd5KSM6oIpBQnp7ofg (дата звернення: 18.01.2019).
2. Днепряне научились производить самую дорогую в мире икру улиток. URL: <https://dpchas.com.ua/zhizn/dnepryane-nauchilis-proizvodit-samuyu-doroguyu-v-mire-ikru-ulitok?fbclid=IwAR2jHtcMgCwUxopFprFTnFR1QY1i4s67ICDONcP23ei9eJiGLr-IW2S7KA> (дата звернення: 18.01.2019).
3. Україна стала ключовим експортером яблучного соку до Канади. URL: <https://agronews.ua/node/111216?fbclid=IwAR1UKf4g-i30gN3VYMVXbktACoKF3-P1Coh4NDQ2dUIK0kqtlJ-64jg9erY> (дата звернення: 18.01.2019).
4. Беларусь стала главным импортером украинской говядины. URL: https://bizagro.com.ua/belarus-stala-glavnym-importerom-ukrainskoj-govyadiny/?fbclid=IwAR08_pJSBySxd90GVRCBYSnSP7gq47RpWzibUcxZzp5Cwgoz9clV_oLRtdI (дата звернення: 18.01.2019).
5. Український виробник підкорює закордонні ринки йогуртом та сиром. URL: https://agronews.ua/node/111577?fbclid=IwAR2igHKK3MW2fkV4_kkpWmPYWS81X6pHoKRtNB4CshYbnd2f8df-VyR2sbQ (дата звернення: 18.01.2019).
6. Туреччина продовжила квоти на імпорту для українських виробників м'яса. URL: https://agronews.ua/node/111589?fbclid=IwAR2Zn8d538J_W3_taBrYUgCZi4BEZT6F90_mY_CiB3vCG97bPKoU0kqqPEw (дата звернення: 18.01.2019).
7. Польша стала імпортером українського десертного яблука. URL: <https://www.growhow.in.ua/9254-2/?fbclid=IwAR06uVczhQrvlkM139s4USMn2CQ9qIU8JfO5CHVXNlBjV0HnOMxg-FnAlxI> (дата звернення: 18.01.2019).
8. Крупнейшая кролеферма планирует экспортировать свою продукцию в мусульманские страны. URL: https://bizagro.com.ua/krupnejshaya-kroleferma-planiruet-eksportirovat-svoyu-produktsiyu-v-musulmanskie-strany/?fbclid=IwAR2hoQqd6loLQWZgHZm_3zpaDAMXxYrjKRxTr2AucygbStJfxg82FAlol8A (дата звернення: 18.01.2019).
9. Експорт заморожених ягід з України продовжує бити рекорди. URL: <https://agronews.ua/node/111501?fbclid=IwAR2BYVwAbpa9mW5mAhh9G9VgcCjheQt5Eultw8rkPe1FXzArT3RIT5MtQaE> (дата звернення: 18.01.2019).
10. Бізнес на черв'яках: як заробити на переробці перегною. URL: <https://agronews.ua/node/111457?fbclid=IwAR1HdakJNgK9BZrbxRgomLgsaLeUoBUSTNG1xa7fj-k6aQ2aH13o74peBgw> (дата звернення: 18.01.2019).
11. Украина два месяца подряд бьет рекорды в экспорте подсолнечного масла. URL: <https://bizagro.com.ua/ukraina-dva-mesyatsa-podryad-bet-rekordy-v-eksporte-podsolnechnogo-masla/?fbclid=IwAR3P0Bhk3PeXW3U40k5VuhGQ2m6ZnZ-N6DWBNUJ3ydYTOAC3cbS3iKc3WMM> (дата звернення: 18.01.2019).

12. ТОП-10 експортованих товарів до ЄС з України. URL: <https://www.growhow.in.ua/top-10-eksportovanykh-tovariv-do-yes-z-ukrainy/?fbclid=IwAR0CCpq4J2rkKNXLhnFhZq62a0mKEv0zsODUQf0mZ8mMRBCNvj6Sne12D8> (дата звернення: 18.01.2019).
13. Індія та Алжир на 7 тис. тонн наростили купівлю української соєвої олії. URL: https://agronews.ua/node/112392?fbclid=IwAR1PCaPFPUaek7qU0hp9BbC7ZCuMCy25p_p2vjQp9oBlvvXySQklehnMkm0 (дата звернення: 18.01.2019).
14. Україна вийшла на 6-е місце в світі за обсягами виробництва волоських горіхів. URL: https://agronews.ua/node/110156?fbclid=IwAR10zPUuOQ_-IZ1ZdL-5L8d0ogKyia1RroDZOBNUz-X5CCRPe4rDq0jOG_A (дата звернення: 18.01.2019).
15. Україна стала мировим лідером по виробництву грецького ореха. URL: https://bizagro.com.ua/ukraina-stala-mirovym-liderom-po-proizvodstvu-gretskogo-oreha/?fbclid=IwAR2t-N0YhwWhATdOW2-V5ZrO9Ldarbf_z-92_8_it2kAY-Je8iA_KMZ8Tc (дата звернення: 18.01.2019).
16. Заморожену і терту моцарелу з України продають Йорданії та ОАЕ. URL: https://agronews.ua/node/112210?fbclid=IwAR1gxXtyDo95tlaPBI-CdjpVfbxK4YUFtZdegA4y0OQt2iH47uIpFgD-o_c (дата звернення: 18.01.2019).
17. Українські фермери можуть непогано заробити на вирощуванні артишоку. URL: https://agronews.ua/node/112182?fbclid=IwAR2NfAjBVkRV-cRiK-pTdcCT5_hDS6wskR5HqDj53vWNHwAOTpzOQ1M-v1k (дата звернення: 18.01.2019).
18. Український виробитель органіки замінит чечевичу фасолью. URL: https://bizagro.com.ua/ukrainskij-proizvoditel-organiki-zamenit-chechevitsu-fasolyu/?fbclid=IwAR3OT8RwzBWHECrYBTN0luAARuLWJ6_MIHh-SN3xuRcaNQRDOeY4J3bKoSM (дата звернення: 18.01.2019).
19. Світовий ринок спаржі експерти оцінюють у \$1,5 млрд. URL: <https://www.growhow.in.ua/svitovyy-rynok-sparzhi-eksperty-otsiniuiut-u-1-5-mlrd/?fbclid=IwAR1sZMgfm1Ypu6gsKdW7Ek9F1IxJiQfNgKx96g6dMdSe1v-PzD7DgcySAkI> (дата звернення: 18.01.2019).
20. У 2019 році в агросекторі будуть у тренді невеликі фермерські елеватори. URL: https://agropolit.com/news/10967-u-2019-rotsi-v-agrosektori-budut-u-trendi-neveliki-fermerski-elevatori?fbclid=IwAR25E21Rcq73Uj_YsCE1M7APoqXImZBicUO2i nOqHFSkMmFEq84Mk8USmn4 (дата звернення: 19.01.2019).
21. Українська компанія відкрила незвичайне інноваційне фруктосховище. URL: https://agronews.ua/node/110841?fbclid=IwAR1BUaMEg4Jor-PkNld3VOAWD4aWIU3gYDmoyCQmCa6xWae_Tnzkuovuz7o (дата звернення: 19.01.2019).
22. В Україні розводять раків вагою до 2 кг. URL: <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/12642-v-ukraini-rozvodiat-rakiv-vahoiu-do-3-kh.html?fbclid=IwAR1-bWtAgNQtasaaO07y22iyXitCFbU766uc8x69608v12Z9aygGW-vAoAA> (дата звернення: 19.01.2019).
23. Держава передбачила фінансову підтримку виробникам аквакультури. URL: https://kurkul.com/news/14207-derjava-perebachila-finansovu-pidtrimku-virobnikam-akvakulturi?fbclid=IwAR1e3LVfne5DEwoG72pzXstueXdhxU1uD1Rt_8Q5eKK3JAhte7D8Km0KQAc (дата звернення: 19.01.2019).
24. Українські виробники органіки ідуть на рекорди. URL: https://agronews.ua/node/110351?fbclid=IwAR39mfo8eqYkA5WlkSOk6FPaOZWjoDYh9Jj8Iq_QY_MIFEulQm1gs0mjx_4 (дата звернення: 19.01.2019).
25. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 р. № 5293-VI. Дата оновлення: 18.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17> (дата звернення: 21.01.2019).
26. Про рослинний світ: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-XIV. Дата оновлення: 04.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14> (дата звернення: 21.01.2019).
27. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. Дата оновлення: 04.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14> (дата звернення: 21.01.2019).
28. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3677-VI. Дата оновлення: 04.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17> (дата звернення: 21.01.2019).
29. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1478-III. Дата оновлення: 10.03.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> (дата звернення: 21.01.2019).
30. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992. № 2707-XII. Дата оновлення: 18.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2707-12> (дата звернення: 21.01.2019).
31. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення: 12.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 21.01.2019).
32. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 3 вересня 2013 р. № 425-VII. Дата оновлення: 05.04.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (дата звернення: 21.01.2019).
33. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 1 липня 2018 р. № 2496-VIII. Набрання чинності: 02.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 21.01.2019).